Lahar ve Aşnan taşıdı,
Topluma bolluk getirdiler,
Ülkeye yaşam soluğunu getirdiler,
Tanrı yasalarını uyguladılar,
Ambarların içindekini çoğalttılar,
Depoları doldurdular.

Yoksulların toz toprak dolu evine,
Girip bolluk getirirler;
Her ikisi de, ayak bastıkları yere,
Evlere bolluk bereket getirirler;
Yerleştikleri yeri doyururlar, oturdukları yeri beslerler,
An ile Enlil'in yüreğini sevinçle doldurur onlar.

Ama sonra Lahar ve Aşnan öyle çok şarap içerler ki çiftliklerde ve tarlalarda ağız dalaşına girerler. Uzun tartışmalarda, her tanrı kendi başarılarıyla övünür ve diğerininkileri aşağılar. Sonunda Enlil ve Enki araya girer ancak kararlarını içeren şiirin sonu hâlâ eksiktir.

ENKİ VE NİNHURSAG: SU-TANRISININ İŞLERİ[P]

Öykünün karmaşıklığı ve biçeminin basitliği açısından, bu mit[57] bütün gruplarımız içinde en dikkat çekici olanlardan biridir. Kahramanı Sümerlerin büyük su-tanrısı, Sümer'in dört yaratıcı tanrısından biri olan Enki'dir; en yakın Yunanlı karşılığı Poseidon'dur. Öykümüz, Basra Körfezi'nin doğu kıyılarıyla özdeşleştirilebilecek ve bu nedenle tarihsel devirlerde aslın-

da Sümer sınırları dışında kalan Dilmun diye bir bölgede geçer. Şiirimiz Dilmun'un saflık ve neşe ülkesi olarak tanımlanmasıyla başlar:

Dilmun ülkesi saf bir yerdir, Dilmun ülkesi temiz bir yerdir,
Dilmun ülkesi temiz bir yerdir, Dilmun ülkesi aydınlık bir yerdir;
Dilmun'da sözü geçen tek odur,
Enki'nin karısıyla yattığı yer,
Ora temizdir, ora aydınlıktır;
Dilmun'da sözü geçen tek odur,
Enki'nin Ninsikil'le yattığı yer,
Ora temizdir, ora aydınlıktır.

Dilmun'da kuzgun sesini çıkarmaz,
Çaylak, çaylak sesi çıkarmaz,
Aslan öldürmez,
Kurt kuzuyu kapmaz,
Oğlak-boğazlıyan köpek bilinmez,
Tahıl yiyen *yabani domuz* bilinmez,
... yüksekteki kuşun *yavrusu* yoktur,
... güvercinin başı yoktur,
Gözü ağrıyan "gözüm ağrıyor" demez,
Başı ağrıyan "başım ağrıyor" demez,
(Dilmun'un) ihtiyar kadını, "ben ihtiyar bir kadınım" demez,
Ihtiyar erkeği, "Ben ihtiyar bir adamım" demez,
Yıkanmayan genç kızı kentte ... değildir,
Irmağı *geçen* ... demez,

Ustabaşı ... yapmaz,
Şarkıcı ağıt yakmaz,
Kentin çevresinde hiç yas tutmaz.

Bununla birlikte, bu cennet ülkesinde eksik olan şey tatlı sudur. Böylece Dilmun tanrıçası Ninsikil, taze su için Enki'ye yakarır. Enki yakarıyı dikkate alır ve güneş-tanrısı Utu'ya, yeryüzünden Dilmun'a taze su getirmesini buyurur. Sonuçta:

Onun kenti kana kana su içer,
Dilmun kana kana su içer,
Acı su kaynakları iyi su kaynağı oluyor bak,
Tarlaları ve *çiftlikleri ekinler* ve tahıllar üretir,
Onun kenti, ülkenin rıhtımları *ve sahillerinin* evi oluyor bak,
Dilmun, ülkenin rıhtımları *ve sahillerinin* evi oluyor bak.

Dilmun'a su getirilişinden sonra şiirimiz bitki tanrıçası Uttu'nun doğumunu anlatır; oldukça karmaşık bir süreci izleyen bir doğum. Enki, önce tanrıça Ninhursag'ı ya da daha önceki devirlerde toprak ana Ki ile özdeşleştirilebilecek Sümer tanrıçası, bir başka adıyla Nintu'yu, döller. Bunu dokuz gün süren bir gebelik dönemi izler, şair her günün insanın gebelik dönemindeki bir ayı karşıladığını özellikle belirtir; bu birleşmeden tanrıça Ninsar varlık bulur. Bu ilginç pasaj şöyledir:

Ninhursag'a "yürek suyu"nu *akıttı*,
O da "yürek suyu"nu, Enki'nin tohumunu aldı.
Bir gün ona bir aydır,

İki gün ona iki aydır,
Üç gün ona üç aydır,
Dört gün ona dört aydır,
Beş gün (ona beş aydır,)
Altı gün (ona altı aydır,)
Yedi gün (ona yedi aydır,)
Sekiz gün (ona sekiz aydır,)
Dokuz gün ona dokuz aydır, "kadınlık" ayıdır,
... kaymak gibi, ... kaymak gibi, leziz tereyağ gibi,
Ülkenin anası Nintu, ... kaymak gibi, (... kaymak gibi, leziz tereyağ gibi,)
Ninsar'ı doğurdu.

Ninsar daha sonra, babası Enki tarafından gebe bırakılır ve gebeliğinin üstünden dokuz gün geçtikten sonra tanrıça Ninkur'u doğurur. Ninkur da Enki tarafından gebe bırakılır ve böylece bitki tanrıçası Uttu doğar. Sonra bu bitki-tanrıçasına, Enki ile ilişkisi kurması için öğüt veren büyük büyükannesi Ninhursag görünür. Pasajın bir kısmı kırık, kırık olmayan kısmını ise şimdiye değin anlayabilmiş değilim. Ama Uttu verilen öğüde en ince ayrıntısına kadar uyar. Sonuçta o da Enki tarafından döllenir ve sekiz farklı bitki sürgün verir. Ama Enki bitkileri yiyip bitirir; bundan sonra:

Enki, bataklıklarda, bataklıklarda çevresine bakınır,
Ulağı Isimud'a şöyle der:
"Bu (bitki) nedir, bu (bitki) nedir?"

Ulağı İsimud yanıt verir;
"Kralım, bu "ağaç-bitkisi"dir, der ona.
Onu Enki için keser, o da yer.

Enki: "Bu nedir, bu nedir?"
İsimud: "Kralım, bu bal-bitkisidir."
Onu Enki için keser, o da yer.

Enki böylece sekiz bitkinin hepsini yer. Bunun üzerine, anımsanacağı gibi, gerçekte bu bitkilerin yaratılmasından sorumlu olan Ninhursag Enki'yi lanetler.[58] Lanet şöyledir:

XIII. RESİM: ENKİ VE NİNHURSAG: SU TANRISININ İŞLERİ

Bu, Stephen Langdon tarafından 25 yıldan fazla zaman önce "Cennet, Tufan ve İnsanın Düşüşünün Sümer Destanı" başlığıyla yayımlanan bir tabletin (Üniversite Müzesi, Nippur koleksiyonu, 4561) fotoğrafıdır.[54] Yayımlandığı sırada, Sümer dilbilgisine ve sözlüğüne ilişkin çalışmalar göreceli olarak fazla bilimsel ilerleme kaydetmemişti ve bu zor şiirin içeriği büyük oranda yanlış anlaşıldı. Yazarın şiiri yorumlaması, şimdi Louvre'da[55] bulunan bir eşinden, Henri de Genouillac'ın 1930 yılında yaptığı baskıdan da oldukça yararlanmış olmakla birlikte, linguistik sorunlara daha bilimsel bir yaklaşım getirmesinin sonucudur. İkinci sütundaki son 14 dizeyi içeren pasajı "Bir Tanrıçanın Doğumu" diye adlandırmak uygun düşebilir; çeviri ve çevriyazı için sayfa 108-109, not 56'ya bakınız.

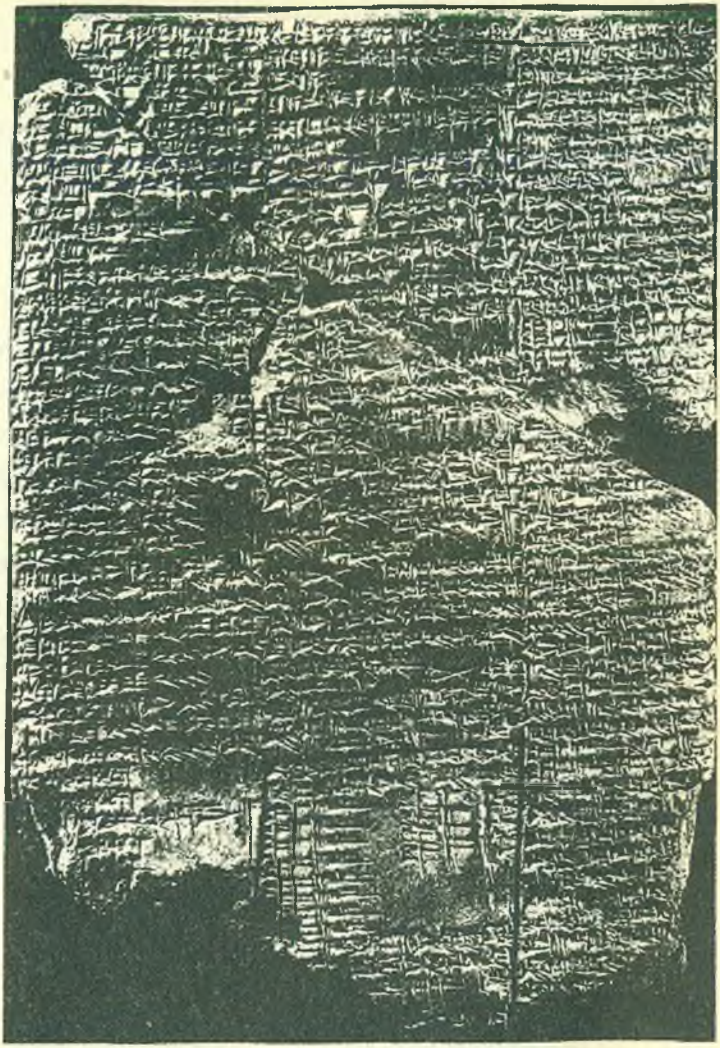

ENKİ VE NİNHURSAG: SU-TANRISININ İŞLERİ

(Açıklama için yan sayfaya bakın.)

"Sen ölünceye değin, sana 'yaşamın gözüyle' bakmayacağım."

Enki'yi lanetleyen Ninhursag gözden kaybolur. Tanrılar allak bullak olurlar; "aşağılanırlar." Bunun üzerine tilki Enlil'e şöyle der:

Sana Ninhursag'ı getirirsem, ödülüm ne olacak?"

Enlil tilkiye gerektiği biçimde ödüllendirileceği yolunda söz verir ve tilki onu geri getirmeyi başarır; bununla birlikte, metnin bu parçası kırık olduğundan ve eldeki bölümün büyük kısmı henüz anlaşılamadığından tilkinin bu işi nasıl becerdiği açık değildir. Böylece Ninhursag durumu hızla kötüleşen Enki'den lanetin etkisini kaldırmaya girişir. Enki'nin ağrıyan her yeri için özel bir tanrı doğurmakla bunun üstesinden gelir. Şiirimizin bu bölümü şöyledir:

Ninhursag: "Kardeşim, neren ağrıyor?"
Enki: " ...m ağrıyor."
Ninhursag: "Tanrı Abu'ya yaşam verdim senin için."

Ninhursag: "Kardeşim, neren ağrıyor?"
Enki: "*Kalçam* ağrıyor."
Ninhursag: "Tanrı Nintul'a yaşam verdim senin için."

Ninhursag: "Kardeşim, neren ağrıyor?"
Enki: "Dişim ağrıyor."
Ninhursag: "Tanrıça Nintul'a yaşam verdim senin için."

Ninhursag: "Kardeşim, neren ağrıyor?"

Enki: "Ağzım ağrıyor."
Ninhursag: "Tanrıça Ninkasi'ye yaşam verdim senin için."

Ninhursag: "Kardeşim, neren ağrıyor?"
Enki: "...m ağrıyor."
Ninhursag: "Tanrı Nazi'ye yaşam verdim senin için."

Ninhursag: "Kardeşim, neren ağrıyor?"
Enki: "Yanlarım ağrıyor."
Ninhursag: "Tanrıça Dazimua'ya yaşam verdim senin için."

Ninhursag: "Kardeşim, neren ağrıyor?"
Enki: "Kaburgam ağrıyor."
Ninhursag: "Tanrıça Ninti'ye yaşam verdim senin için."

Ninhursag: "Kardeşim, neren ağrıyor?"
Enki: "...m ağrıyor."
Ninhursag: "Tanrı Enşagag'a yaşam verdim senin için."

Ninhursag: "Yaşam verdiğim küçükler için..."
Enki: "Abu bitkilerin kralı olsun,
Nintul, Magan'ın efendisi olsun,
Ninsutu, Ninazu ile evlensin,
Ninkasi, yüreği doyuran (tanrıça) olsun,
Nazi, Nindar ile evlensin,
Dazimua, Ningişzida ile evlensin,
Ninti ayların kraliçesi olsun,
Enşagag Dilmun'un efendisi olsun."

Ey Enki Baba, sana şükürler olsun!

Böylece, okurun da gördüğü gibi, sekiz bitkiyi yediği için Enki'ye ceza olarak verilen sekiz ağrı ve sızı Ninhursag'ın bu amaçla yaşam verdiği sekiz tanrı tarafından iyileştirilir. Üstelik, mitimizin bu kapanış bölümünde belirtilen kavramların yüzeyselliği ve yavan yapaylığı, İngilizce çevirisinden anlaşılmamasına karşın Sümerce aslında oldukça açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Çünkü işin aslı, bu "şifa" tanrıları ile iyileştikleri varsayılan hastalıklar arasındaki gerçek ilişki yalnızca sözel ve sözdedir; bu ilişki tanrıların adlarının, Enki'nin gövdesinin ağrıyan kısmına karşılık gelen sözcüğün bir bölümünü ya da hepsini içermesi gerçeğiyle kendini gösterir. Kısacası, mit yaratıcısını ikisi arasında ilişki kurmaya yönelten, sadece tanrı adlarının hasta olan uzvun adıyla benzeşmesidir; aslında ikisi arasında hiçbir organik bağ yoktur.

ENKİ VE SÜMER: YERYÜZÜNÜN VE KÜLTÜREL SÜREÇLERİNİN DÜZENLENMESİ[9]

Bu yapıt bize, Sümerlerin bilgelik tanrısı, su-tanrısı Enki'nin, yeryüzünün düzenlenmesi ve işleyiş kuralları diye tanımlanabilecek yasaların oluşturulması etkinliklerinin ayrıntılı bir açıklamasını sağlar.[10] Şiirimizin yaklaşık yüz dizelik ilk bölümü, içeriğini yeniden kurmak için fazla bölük pörçüktür. Şiir anlaşılır hale geldiğinde, Enki Sümer'in yazgısını belirlemektedir: